

ARXIV D'ESTUDIS DEL CENTRE EXCURSIONISTA DE TERRASSA

SUMARI

TEXT:

CIENCIES NATURALS

Enfonzament del Vallés (començament), J. E.

EXCURSIONISME

Excursió a les Escletxes de Papiol, X.

SECCIÓ OFICIAL

Sessió Inaugural del curs 1914-15

FOLKLORE CATALÀ

Mars, Cels Gomís.

CRÓNICA

Excursió a Mataró i Argentona.—Inauguració d'una llanterna de projeccions.—

Excursió geològica i arqueològica a Cadafalch i Gallifa.—Excursió a Can Nicolau de Dalt i Can Amatller.

GRAVATS:

Sant Llorenç del Munt, Les Castellasses; clixé Galitzia.—Cros d'Argentona, Torre Garí.—Mataró, Finestral gotic; clixés P. Gorina.

ANY IV

JENER-MARÇ 1915

NÚM. XIX

CIENCIES NATURALS

ENFONZAMENT DEL VALLÉS

I

Aquesta riallera i encisadora comarca del Vallés, una de les més poblades i productives de nostra Catalunya, que'l conreu intens i intel·ligent ha trasformat en un verger, i la febrosa activitat industrial en empori de riquesa i benestar; en èpoques llunyanes de la història del planeta, en lloc de formar una vall rodejada de montanyes com avui, s'alçava com alterós planell que s'extenia al lluny per tots costats. Si'ls estudis geològics no'ns haguessen revelat les grans convulsions que en altres temps ha sofert la escorça de la terra, i les grans transformacions que ha experimentat son relleu, aquella afirmació ens semblaria un disbarat o quan menys una ficció de la exaltada fantasia d'un poeta. I no obstant, la observació més escrupulosa i'l més lògic raonament, ens permeten arribar a la demostració més clara i concloent d'aquest fet indubtable, com així ho anem a veure.

Si desd'alguns dels cims de nostres voltants, com des de Sant Llorenç, per exemple, contemplém la gran fondalada del Vallés i Panadés, encaixonada entre dagues cordilleres paraleles, i tractém de donar-nos compte de la formació d'aquesta vall, potser arribi a acudir-sens la idea de que es deguda a un gran enfonzament del terreny; pero aixó no passaria d'una suposició que no bastaria per a tenir-ne la plena seguretat. Es precis cercar-ne les proves, i aixó es lo que anem a fer en aquest estudi.

El qui hagi recorregut de cap a cap aquesta comarca i s'hagi fixat en la classe de roques que la envolten, haurá observat, no sens sorpresa, una particularitat molt remarcable, i es que dita vall está cenyida tant pel nord com per mitjorn, per una ampla franja de picarres, o mes ben dit, de llicorelles. En efecte, aquestes llicorelles

es troben pel nord, a La Garriga, al *Montrodón*, a Matadepera, a *can Amat*, a *can Font* de Gayá, a la *Borrumbina*, a la estació de Olesa, a *La Puda* i a Collbató; i per mitjorn, a Montcada, a la serralada del Tibidabo, al *Puig Pedrós*, al Papiol i a Martorell, amb la particularitat en alguns llocs, de que mentres les del nord s'inclinen a mitjorn, com a La Garriga, les de mitjorn s'inclinen al nord, com a Montcada.

Aixó fa pensar que les llicorelles del nord, per dessota dels terrenys miocènics del Vallés, están en comunicació per medi d'un sinclinal, amb les llicorelles de mitjorn. D'aixó pot resultar que les llicorelles de la Garriga siguin continuació de les de Montcada; les del *Montrodón* i Matadepera de les del Tibidabo; les de les *Pedritxes* de les del *Puig Pedrós*; les de la estació d'Olesa de les de Papiol, i les de *La Puda* i Esparraguera de les de Martorell.

Si així fos, com es probable, tant les unes com les altres, podrien considerar-se com les extremitats visibles d'un antic planell de llicorelles de la era primària, que avui se troba soterrat al centre del Vallés, i recobert pels sediments miocènics, pliocènics i quaternaris d'aquesta comarca. (1)

Totes aquestes presumpcions son molt raonables; i si podem refermar-les amb altres fets que'ns condueixin a les mateixes conclusions, podrém considerar-les com a proves decisives.

Continuant, doncs, nostra investigació, observarém que aquest marc de llicorelles dintre del qual está encaixonat el Vallés; ofereix encara una altra particularitat ben digne de tenir-se en compte, i es que per la part de fora está com rodejat de roques secundaries. En efecte: al nord, en contacte casi sempre amb les llicorelles o amb el granit, hi segueix una faixa de roques triàsiques composta d'arenis-

(1) Una cosa molt semblant passa al nord de nostra comarca, doncs que les llicorelles, que desapareixen a la Plana de Vich i al Moyanés, tornen a sortir als Pirineus, aont formen una ample faixa que potser per dessota dels dipòsits eocènics es comunicui amb la faixa de picarres del nord del Vallés. Res tindria d'estrany que tant les llicorelles dels Pirineus, com les del nord del Vallés, com les del Tibidabo, en son principi formessen un sol i extensíssim dipòsit d'argiles al fons d'un mateix mar, ja que a la era primària'ls mars casi ho cobrien tot, no existint aleshores aquí grans continents, sino illes de molta llargada.

ca roja o pedra esmoladora, calisses del *muschelkalk* i arenisques rojes i calisses del *Keuper*. Es lo que s'observa a Aigafreda, a Castellar del Vallés, als *Rossos* detrás del Montrodón, a *can Candi* de Matadepera, a la *Font del Molinot* en terme de Viladecaballs, al canal i montanyes de *can Margarit*, al *Pont Gran* d'Olesa, al *Puigventós*, a *La Puda*, al *Cairat* i a Collbató. Per mitjorn passa lo mateix, sols que hi ha molts claps enfonzats al Mediterrani: los restos d'aquesta formació secundària, o siga alguns pisos del triàssic, es troven entre Montgat i Badalona, a Vallcarca, a Sant Andreu de la Barca, al Brugués i a Aramprunyà etz. (1)

Aquesta faixa de roques secundàries que envolta a les llicorelles per l'exterior, podríem comparar-la amb un vestit vermell que portés com adorno dos franges blanques paraleles: lo vestit vermell serien les arenisques roges triàssiques o pedra esmoladora, i les dos franges blanques, les calisses del *muschelkalk* i del *keuper*.

Prenent per base de nostre raonament los datos anteriors, podem ja arribar a la demostració del enfonzament del Vallés. Tenint en compte que les roques triàssiques d'Aigafreda están molt més enlairades que les llicorelles de La Garriga, que les calisses i arenisques roges del *Pujol* pugen molt més que les llicorelles de Matadepera; que les roques triàssiques de les montanyes de *can Margarit* destaquen extraordinàriament per demunt de les piçarres de la estació de Olesa; que les calisses del *Puigventós* surten més que les llicorelles de *Sant Pere Sacama*; i que les calisses de *La Puda* i *can Paloma* s'enlairen molt més que les piçarres de *can Castells* i de *can Bruquetas*; es comprén que si'l relleu del Vallés a principis de la era secundària hagués estat lo d'avui, lo mar triàssic, al fons del qual es dipositaren dits bancs d'arenisques i calisses, s'hauria abocat dintre la fondalada del Vallés, i hauria deixat a les llicorelles recobertes de llots vermells i de calça. Mes com les llicorelles, a excepció d'una estreta franja a la vora, no presenten senyals d'haver estat recobertes pels sediments triàssics, es prova indubtable de que les piçarres estaven aleshores més enlairades que les arenisques i calisses triàssi-

(1) Segurament que aquestos claps del triàssic son continuació dels claps triàssics del nord de la Illa de Mallorca, principalment del tries d'Estallencs.

ques, al revés d'avui. Per a que aixís hagi canviat lo relleu, ha sigut precis que les llicorelles s'hagin enfonzat: veusaquí una de les raons més convincentes per a afirmar l'enfonzament de la comarca del Vallés.

II

Si per lo que acabém d'exposar es veu ben clar que a principis de la era secundària nostre terror estava molt més enlaire que avui dia, aném a veure ara a quin nivell se trovaven los terrenys del Vallés a principis de la era terciària. Per a averiguar-ho, continuém nostres investigacions al entorn d'aquesta comarca.

Pel nord i per ponent del Vallés, passades les roques triàssiques, i en contacte amb elles, s'hi troven los terrenys eocènics i oligocènics que formen la més alta cordillera que tanca nostre horitzó. Los cims més enlairats de la mateixa, com los Cingles de Bertí, Sant Sadurní de Gallifa, Sant Llorens del Munt, *La Maia*, *L'Ubach* i'l Montserrat, están avui molt més enlairats que'ls terrenys triàssics i que'ls primaris de que ja havem fet esment. Si aleshores nostra comarca hagués estat tan baixa com avui, les aigües del mar eocènic i les del llac oligocènic, dintre de les quals es formaren el Montserrat i'l Sant Llorens, la haurien anegada completament, i en tal cas, tant les roques triàssiques com les llicorelles haurien quedat recobertes pels sediments areniscosos i'ls conglomerats d'aquelles èpoques; més com no s'observa res d'aixó, devém concloure que aleshores, tant los terrenys triàssics com les llicorelles, estaven molt més enlairats que'ls eocènics i que'ls oligocènics, al revés de lo que succeeix avui. Lo Vallés, doncs, continuava encara a més alt nivell que'l del Montserrat i del Sant Llorens, que encara estaven formant-se al fons de l'aiga. Per altra part, per a que aquestes dugues montanyes poguessen formar-se amb les desferres de les calisses, arenisques roges, llicorelles, pedra foguera i granit de les veïnes roques triàssiques i primàries, era precis que estiguessen més baixes que les roques d'aont dits fragments se desprenien, perquè d'altre modo era impossible que aquestos fragments anessen a parar tant enlaire com se troven avui, formant part dels conglomerats.

Si, doncs, tant a principis de la era secundària com a principis

de la terciària, lo Vallés se trobava més enlaire que'l Sant Llorens i'l Montserrat ¿com s'explica que avui succeeixi tot lo contrari? No hi ha pas cap dubte de que aixó's deu a un enfonzament, lo qual be prou que ho manifesten les inclinacions de les llicorelles de Montcada i de La Garriga que's dirigeixen cap al centre d'aquesta comarca.

Convençuts de que la formació d'aquesta fonda vall es deguda a un gran enfonzament del terrer, vejám ara en quina época tingué lloc aquest cataclisme, i'l modo com se produí.

J. E.

(Seguirá)

EXCURSIONISME

EXCURSIÓ A LES ESCLETXES DE PAPIOL

El día 15 de Novembre de 1914 se portá a cap la projectada excursió d'estudis geològics a les Escletxes de Papiol baix la direcció del estimat consoci En Jascinto Elías, prenent-hi part además la seva filla Eulària, entusiasta excursionista, ben sortosa en la recerca de fòssils, i els Srs. Marc Armengol, Serra, Rigol, Baltasar i Santiago Pineda i Llosas.

Sortirem a les 6 del matí per la carretera de Martorell, amb un aire tan fresquet que'ns feia anar un xic arronsats. Al arribar detrás de la casa de *can Aurell*, ens fixarem en la caixa o areny que en el dipòsit pliocènic obrí la *Riera del Palau*, quan a principis de la era quaternària passava per aquest lloc, deixant-la rublerta de graves i acarreus.

A la pujada de *can Poal* hi ferem diferents i profitoses observacions: allí hi vejerem dipòsits d'argiles verdoses pontienques, que's troben per lo menys a 20 metres per demunt del nivell de les argiles

del plá, lo que prova que aquest sofí un gran enfonzament abans d'acabar lo període pliocènic; per demunt d'elles vejerem los talls de la caixa o canal que'ls llots vermells quaternaris hi obriren al escorrers costes avall fins al plá, tenint dits talls l'aparença d'un gran gibrell plé de sang; un poc mes amunt examinárem les moltes gruiques d'acarreus deixats pel Llobregat, quan a principis de la época *Sarmantienc* anava a parar prop de Sardanyola; entremetg d'aquells pedregars s'hi troben faixes de sauló o arena fina dipositada pel mateix riu, les quals son molt foradades per tenir-hi sos caus les formigues, sargantanes i llargandaixos: aquestes faixes están avui bastant inclinades envers mitjorn, degut al aclofament del terrer que produí els esborancs ocupats pel torrent de les *Carbonelles* a llevant i el de *can Missert* a ponent; també notárem les senyals d'antics manantials carregats d'òxids de ferro, avui estroncats, i que's reconeixen pel color de rovell que tenyeix tant el sauló com els conglomerats. D'entre aquestos en traguérem alguns palets caliços, uns plens de petits i blancs nummulits, i altres de closques d'ammonits, palets baixats pel Llobregat, tant del nummulític com del cretàci y juràssic dels estrebs del Pirineu.

Passat l'*Estret de mossen Pere*, a llevant de la carretera, hi vejérem una vinya rodejada de marges en forma de parábola, qual disposició sembla deguda a una esllaviçada o aclofament del terrer. Al arribar a la *Creu dels Tres Batlles*, on hi ha la bifurcació de les carreteres de Martorell i d'Ullastrell, començarem a veure les constants inclinacions dels bancs d'acarreus i sauló amb buçament al N. N. E., provinents d'aquella forta empenta vinguda de les Montanyes de Martorell i de Gelida, que al acabar la época *Sarmantienc* feu correr los terrenys del Vallés cap al N. N. E., alçant lleugerament aquestes serres del centre de la comarca, buidant lo llac *Tortónic-Sarmantienc* i arrambant ses aigües cap al nord on formaren lo llac *Pontienç*.

Al esser a un recés que hi ha al eixir de la carretera, al indret mateix de la casa de *can Amat* d'Ullastrell, ferem alto per a esmorzar.

Eren ja quarts de deu quan arrencarem, i com encara estavem molt lluny del terme de nostra excursió, apretarem lo pas, deixant-

nos d'observacions que tant temps nos havien fet perdre. Prop de *can Canyadell*, al marge de la carretera hi vejerem un petit dipòsit de llots vermells quaternaris, semblant a un embut, envernissat com de costúm per la calça travertínica o torturá, company inseparable dels llots vermells quaternaris. Aquest torturá al mig del dipòsit semblava traspuar i rajar en llargs gromolls com llagrimóns. Part d'avall de *can Ribot* comensen a desaparèixer los cursos d'acarreus deixats pel Llobregat, i sols s'hi veuen argiles i bancs de margues tortonenques, en algun lloc bastant desnivellats per falles molt visibles.

Arribats al revolt que forma la carretera prop de *can Costa* de Castellbisbal, on s'hi troben les margues i calices helvecienques, començarem la recerca de fòssils. Com aquell erm ha estat molt escorcollat i fa molt temps que s'ha abandonat la explotació de la pedrera, sols s'hi troba ja algun rebuig; no obstant, a copia de remoure troços de margues, trobarem un *conus*, fragments de *scutelles*, motllos o recumpliments de *lucines* i nacre de moltes petxines.

Poc després reprenghem la marxa, arribant a mig dia a Castellbisbal.

Eren ja quarts de una quan sortirem de Castellbisbal per la carretera del *Canyet*. En el trajecte de *can Amat* a *can Pedrerol de Dalt*, observarem que'ls bancs d'arenisques vermelles *Aquitaniennes* prenen una inclinació general cap a llevant. Igual puçament presenten dits bancs a llevant de Castellbisbal, notant-se l'efecte de la empenta que'ls inclinà, fins al mateix granit de les *Mines del plom* de *can Doménech*. Aquestes inclinacions son les mateixes que s'observen als bancs *Aquitaniens* del costat del túnel de Martorell, i provenen sens dubte d'aquella forta empenta de ponent cap a llevant que a les darreries del període pliocenic feu retornar al Llobregat cap ací, embassant-se aquest a Martorell, i sobreixint per demunt de la serra de piçarres de mitjorn del *Pont del Diable*, on anà excavant lo congost pel qual passa avui encaixonat.

Ans d'arribar al *Canyet*, los bancs *Aquitaniens* comensen a esser recoberts per grans gruixes de finíssims llots pliocénics groguencs i vermellencs, que semblen coetanis dels de Martorell, de *can Ubach* de Rubí i de Tarrassa. Potser siguin dipòsits de llots arrossegats per

corrents d'aigua que restáren detingudes i embassades en els grans clots produïts per l'aclofament del terror a conseqüència del moviment tectònic ja esmentat, i que inclinà els bancs *Aquitaniens* cap a llevant. El dipòsit pliocenic de Martorell fou degut al embassament de les aigües del Llobregat al enfonsar-se el terror i produir-se els enlairats ribassos del marge esquerre del riu; l'estany o estanys pliocénics de Terrassa a l'embassament de les aigües de les rieres del *Palau* i de les *Arenes* a conseqüència del enfonsament de la planura al peu de les serres de *can Sanfeliu* i de *Creu de Cunill*; els dipòsits pliocénics de l'ermita de *Sant Miquel de Taudell*, del desmunt de *can Gonteras* i de dessota del *Camp de Mará*, al embassament de les aigües de la riera de *Gayá* al enfonsar-se els *Plans de can Amat* i formar-se els ribassos de les *Gargantes* de *can Font* i els de la serra de *can Missert*; el dipòsit pliocenic de *can Ubach* de Rubí al embassament de les aigües de la riera de *Canals* al aclofar-se el terror a llevant de Castellbisbal i al llarg de la riera de Rubí; i aquest dipòsit del *Canyet* al embassament de les aigües de la vessant de mitjorn del *Puig Pedrós* o *Puig de Madrona*.

Passat el caseriu del *Canyet* i el pont de la riera, arribarem a la carretera de Papiol, la que seguirem fins a *can Canals*, on hi ha les Caves del xampany. Allí prenguerem la dressera del poble, a ma esquerra, i a pocs passos trobarem un bonic recés amb un gran safreig i una font, i allí ens deturarem per a dinar. Al cap d'una hora eixirem d'aquell lloc tan vert i ombrívol, i seguint lo camí pujarem vinyes amunt. Als cinc minuts ens sorprengué una gran esboletxada al costat del marge, i d'entremig dels pámpols secs sortí una perdiu, que devia estar ferida d'una ala, i es posá a correr. En Serra amb dos cops de bastó la alcansá i se la emportá viva. Seguint nostra via, després de baixar a un torrent molt fondo, pujarem una fatigosa costa i arriarem a Papiol a les quatre de la tarda. Entrarem a un café del carrer de Montserrat, i després nos dirigirem a les *Escletxes*.

Allí hi trobarem un pintor amb son caballet i tela, que treia una bonica vista d'aquelles esqueixades i famoses roques. Aquestes calices están separades unes d'altres per qualques esquerdes, essent les més remarcables dos esclatxes paral·leles que prenen la direcció de

N. a S., les quals tenen una fondaria de tres a quatre metres, i a quines parets s'hi arrapen moltes eures. En Pineda's ficà en una de elles, seguint-la d'un extrem a l'altre, essent bastant difícil recórrer-les per estar lo fons plé de runa de les mateixes calices.

Dites esquerdes poden esser degudes a trencaments produïts pels terratremols o be pel arronsament de les roques, que hi ocasionen les *litoclastes*; pero son aixamplament successiu potser prové de que les calices de ponent rellisquen de mica en mica per demunt de marques un poc pendentes, desgastades per les aigües d'infiltració.

¿De quina época son aquestes calices? Si no hagués estat perquè per les obres del Dr. Almera i de mossen Norbert Font sabia que eren *helvecienques*, lo que és per les impresions rebudes al primer cop d'ull, les hauria preses per *cretáciques*. En primer lloc, dites calices no reposen demunt de les arenisques roges *Aquitaniennes*, sinó de una bretxa picarrosa provinienta de les veïnes serres de picarres de llevant i de mitjorn, i demunt d'una marga groguenca; en segon lloc, per son color cendrós, s'assemblen més a les calices *cretáciques* de *Roca de Droc* que a les grogues *helvecienques* de *can Costa* de Castellbisbal i de *can Fatjó* de Rubí; i per últim, casi es donen les mans amb les properes calices *cretáciques* del altre costat del Llobregat, mentres están bastant allunyades de ses germanes les *helvecienques* de Rubí. Ademés, de moment sembla també molt probable que el mar *cretácic*, en qual fons es formaren les calices de *Roca de Droc*, no es detingués sobtadament en l'arenys del riu, que aleshores no existia, sinó que es fiqués en forma de badia fins a les reconades de les picarres de llevant de Papiol.

Aitals son les consideracions que allí se'm ocorregueren; amb tot i aixó, a dites calices se les considera, nó *cretáciques* com ses veïnes, sinó mes modernes o *miocéniques*. Jo no soc qui per a esbrinar-ho, amb tant major motiu, en quan mes observacions foren fetes tant sols a corre-cuita. Aquí no faig més que apuntar impresions de moment.

Com dits dipòsits de calices de les *Escletxes* están en explotació, entremig dels molts fragments que es troben a la cara de mitjorn hi recullirem dugues impresions o motllos de petxines, semblants a *pectens*, i un gros fragment d'una *ostrea*; si no foren mes abundantes

nostres troballes fou degut a la pressa que portavem, per anar-se ponent lo sol. Baixàrem, doncs, d'aquell serralet, i en Llosas, encara que a contra-llum, tragué una fotografia del poble de Papiol, apilomat a l'entorn del campanar i del Castell.

A les 6, essent ja llustre, baixàrem depressa cap a la estació, on nos esperava la tartana que havia de retornar-nos a Terrassa. En el trajecte de Papiol a Rubí anàrem a les fosques; tant sols dos o tres vegades la resplendor dels potents reflectors d'algun auto que s'atansava, il·luminava fantàsticament aquell gran passeig de plátanos de la carretera. Desde'l cementiri de Rubí fins a can Bosch, prop de Terrassa, un dels excursionistes amb un troç de ciri ficat dintre de una paperina, ens procurà llum, fent-nos mes soportable aquella pausada marxa de la tartana en mitg de tanta foscor. A les 8 arribàrem a Terrassa, molt satisfets, i amb desitjos de repetir la excursió altra vegada.

X.

SECCIÓ OFICIAL

SESSIÓ INAUGURAL DE CURS DEL CENTRE EXCURSIONISTA

El dia 5 de Janer va celebrar-se la Sessió Inaugural del curs 1914-15 en el Centre de Dependents del Comerç i de la Indústria, entitat que galantment cedí el seu saló d'actes.

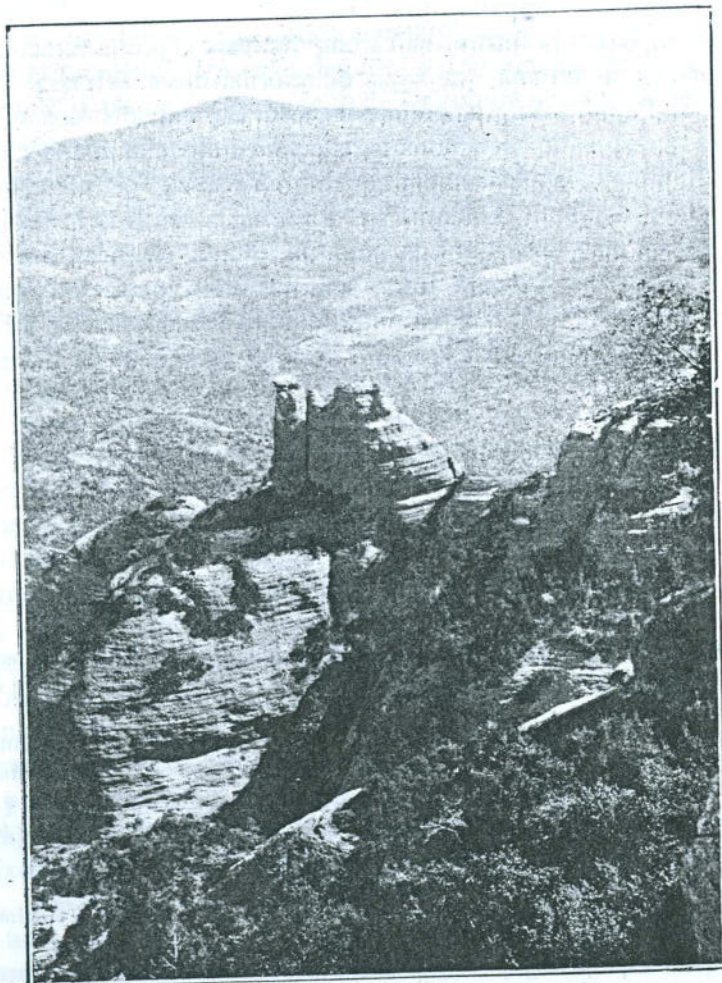
El President Sr. Domingo Palet i Barba obrí la Sessió i en curt i bell parlament explicà la importància del acte, que pel fet de pendre-hi part el Sr. Jeroni Martorell, Director de la Junta de Conservació de Monuments de la Província per a desenrotllar un tema de gran interès, passava de vulgar festa reglamentària a festa verament transcendental.

El Secretari Sr. Francesc Capella llegí la memoria anyal del finit curs.

A continuació el Sr. Jeroni Martorell explicà bellament el tema "El Patrimoni Artístic Nacional".

Fora llàstima que amb poques paraules ens proposéssim explicar aquesta conferència que exigeix dedicar-hi atenció, per tant en nombres successius serà publicada extensament.

La Presidència donà per closa la Sessió després de dedicar paraules d'agraïment al Centre de Dependents per la franca acollida que'ns havia dispensat, i a la nombrosa concurrència per la seva cooperació an aquella festa.



St. Llorens del Munt.—Les Castellasses

Olivé Galitzia

FOLKLORE CATALÀ

MARS

Aygua de mars,
herba à 'ls sembrats.

Quaresma ventosa,
cullita granosa;
si massa se 'n fa,
ni palla ni grà.

Ni dona desvergonyida,
ni planta pel mars florida.

Rams amunt
Pasqua à casa.

(Dita propia dels cerdàns, que baixen ab llurs ramats a las províncies de Barcelona y Tarragona durant l'hivern).

Per Sant Joseph,
la murgula treu lo bech.

(Murgula: especia de bólet qué 's fa en les vinyes; té forma d' una pinya).

Per la Mare de Deu de Mars,
la murgula treu lo nas,

Mars marsot
mata l'anyell y l'anyellot,
y la vella à la vora del foch.

(Es dir: que 'l mal temps del mes de mars mata fins lo bestiar que es à l'estable, y fins la gent que s'están á la vora del foch).

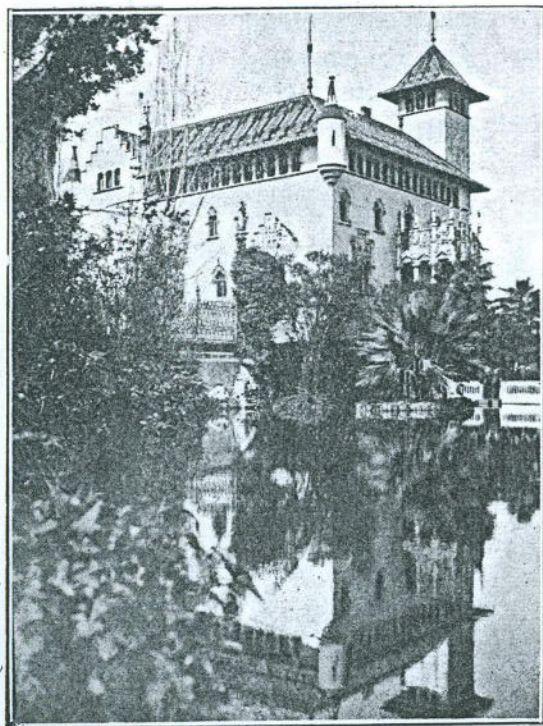
CELS GOMIS.

(Recullit del popular.)

(De *Revue Catalane* de Perpinyà)

CRÓNICA

EXCURSIÓ A MATARÓ I ARGENTONA.—Un crescut nombre de socis prengué part en la excursió que va celebrar-se el dia 14 de Març a Mataró i Argentona al objecte de conèixer lo més interessant d'ambdues poblacions.



Cros d'Argentona.—Torre Garí

Olixé Gorina

En companyia de varis amabilíssims Mataronins, alguns del Círcol Catòlic i del Ajuntament d'aquella ciutat, se visità primerament el bell i sumptuós edifici destinat a Cases Consistorials, dirigint-se després en carruatges a Argentona. Faltava emps per a poder admirar degudament les riqueses arqueològiques existents en aquell simpàtic poble, entre les que és indispensable esmentar sa gentil iglesieta

gòtica i son hermós retaule del segle XVI, el Castell d'En Cabanyes i la torre del sabi arquitecte en J. Puig i Cadafalch, a qui tingueren el gust de saludar personalment.

Passaren curta estona en el pintoresc Manantial Burriach, fent via després cap al Cros d'Argentona per a conèixer la riquíssima torre Garí, obra d'En Puig i Cadafalch que sens dubte constitueix un dels millors exemplars de la arquitectura gòtica moderna.

Molt ben rebuts i atesos pel Gerent de la casa visitaren detingudament totes les dependències. Vestíbol, menjadors, miradors i teatre son llocs sabiament construïts i desde els quals s'oviren bells i variats paisatges.

Es també forsa interessant el seu esplèndid jardí amb son llac i ornat amb delicioses escultures d'En Vallmitjana.

Retornats a Mataró i llevant de taula va visitar-se la Iglesia Parroquial d'aquella industriosa Ciutat i algunes cases veïnes que tenen interesantíssims finestrals d'estimable valor arqueològic.

Mes tart se visità el grandios i modern Matadero Municipal i el Patronat Escolar, obra qui sosté diferents institucions femenines que desenrotllen una acció social digna del major elogi. El seu incansable Director Mn. Josep Valdé feu els honors de la casa, donant tota mena d'explicacions respecte el funcionament de aquella entitat.

Per manca de temps deixà de veure el col·legi Valdemia, Escoles Pies i el Museu Municipal.

Tothom va restar agradós d'aquella ràpida excursió i sumament reconeguts per les moltes atencions de que havien sigut objecte.

INAUGURACIÓ D'UNA LLANTERNA DE PROJECCIONS.—Un dels primers acords que prengué l'actual J. D. fou adquirir un aparell de projeccions per considerar-lo un element indispensable per a tota mena de conferències.

En compliment d'aquest propòsit s'encarregà a la casa Narcís Cuyàs una magnífica llanterna que reuneix totes les ventatges que el seu perfecte funcionament exigeix.

S'inaugurà el dia 5 de Febrer, projectant-se una bella col·lecció de clixés de la Ciutat encantada de Cuenca, impressionats pel malaguanyat Mn. Norbert Font i



Mataró.—Finestral gòtic Olixé Gorina

Sagué, acompanyant-los amb la lectura d'una conferència que sobre dita "Ciutat" escrigué aquest intel·ligent geolec.

EXCURSIÓ GEOLÒGICA I ARQUEOLÒGICA A CADAFALE I GALLIFA.—El dia 7 de Febrer tingué lloc aquesta interessant excursió en la que prengueren part 9 consocis. Constituï una bona lliçó de la Geologia de la nostra comarca baix la direcció d'en Palet i Barba, que te prou estudiat el recorregut.

A Castellar baixaren els excursionistes dels carruatges: prengueren la carretera de Canyelles, podent observar fins a dita casa el redressament de les arenisques i calices *triàssiques* fins a la vertical per l'empenta de l'enfonsament del Vallés, amb típics rebrecs i esmunyiments per la grossa pressió soferta; seguiren per la carretera de Cadafalc, ascendint pel costat esquerre de la vall, deixant a la carena (la que termina al Puig de la Creu) el camí de St. Sebastià de Montmajor, fentse carreg del desenrotll i variants del terciari inferior, que comença a Canyelles amb les alternancies de bretxes calcàries i llocs on reculliren el *Bulimus Gerundensis*, segueix a eixa formació continental, altra clarament fluvial que denuncia el delta de una corrent local de conca limitada però impetuosa, per a entrar ja cap a Cadafalc en l'àrea de dispersió o alcanç del delta del gran riu de St. Llorens del Munt, amb variants corresponents probablement als pisos o períodes *Tanneciés*, *Esparneciés* e *Ipresiés*.

Desde Cadafalc se prengueren triangulacions topogràfiques per al plano del Sant Llorens, i datos arqueològics. Aquies constatà l'afebliment dels aluvions d'aquell delta i el major increment dels llocs amb rastres d'algues marines, ja del pis *Luteciés*. Proseguiren pel caminet que's dirigeix cap a Gallifa per sobre la masia Coll Moner i carenejant per la divisoria d'aiguavesos del riu Ripoll i de la riera de Caldes, fins a trobar la carretera de St. Llorens Savall a La Ferreria (arrabal de Gallifa) on, després d'anar-se accentuant l'apartament del Delta, els sediments per sa finor i coloracions prenen el caràcter de purament marins que comproven els fòssils.

Al tombar la carena se descobreix la hermosa visió de la pintoresca vall de Gallifa amb ses cases esparramades i arredossades al peu de les cingleres de Sobregrau al Nort i resguardades a Ponent pel grop alterós que acaba en el turó del Castell. Baixaren els excursionistes pel corriol dressera aquell vertiginós coster; reberen esquisides atencions del amable Sr. Rector D. Leandre Jó; i de retorn visitaren el respectuós Castell senyorial mitgeval, i la primitiva Iglesia románica de son cim, abans parroquia de La Ferreria, anant per la carretera a Sant Llorens Savall, on prengueren novament els carruatges.

EXCURSIÓ A CAN NICOLAU DE DALT I A CAN AMATLLER.—El 21 de Febrer anaren 8 dels nostres excursionistes a fer un nou reconeixement de les cambres sepulcrales de la riera de Salces, en terreny de dites heretats. Mes endavant ARXIU s'ocuparà extensament d'elles.